

KULTURA FIZYCZNA XIII

NR 2

RADA NAUKOWA

Ryszard ASIENKIEWICZ (Uniwersytet Zielonogórski)

Tomáš DOHNAL (Uniwersytet Techniczny w Libercu)

Karol FEČ (Uniwersytet Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach)

Elena GODINA (Rosyjski Państwowy Uniwersytet Wychowania Fizycznego, Sportu i Turystyki)

Wiktor Władimirowicz GRIGORIEWICZ (Grodzieński Uniwersytet Państwowy im. Janki Kupały)

Michal JIŘÍ (Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy)

Jerzy KOSIEWICZ (Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie)

Wojciech LIPONSKI (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu)

Andrzej MALINOWSKI (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Eligiusz MAŁOLEPSZY (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie)

Josef OBORNÝ (Uniwersytet Komeńskiego w Bratysławie)

Joanna RODZIEWICZ-GRUHN (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie)

Lidia TEHAKO (Narodowa Akademia Nauk Białorusi)

Barbara WOYNAROWSKA (Uniwersytet Warszawski)

LISTA RECENZENTÓW

dr hab. prof. UZ Ryszard ASIENKIEWICZ; Doc. PaedDr. Marie BLAHUTKOVÁ, PhD.; prof. dr hab. Jan CHMURA; dr hab. prof. UZ Piotr GODLEWSKI; dr hab. prof. AWF Tomasz JUREK; Doc. PaedDr. Janka KANÁSOVÁ, PhD.; dr hab. prof. AWF Marek KAZIMIERCZAK; dr hab. prof. AWF Marek KRUSZEWSKI; prof. zw. dr hab. Józef LANGFORT; dr hab. prof. AWF Maciej ŁUCZAK; dr hab. prof. AJD Eligiusz MAŁOLEPSZY; dr hab. prof. AWF Leonard NOWAK; dr hab. prof. UwB Artur PASKO; dr hab. prof. UZ Józef TATARCZUK; dr hab. prof. US Danuta UMIASTOWSKA; dr hab. prof. OSW Jerzy URNIAŻ; prof. dr hab. Stanisław ZABORNIAK; Doc. PaedDr. Klaudia ZUSKOVÁ, PhD.

Nadesłane do redakcji artykuły są oceniane anonimowo przez dwóch Recenzentów

PRACE NAUKOWE
AKADEMII IM. JANA DŁUGOSZA W CZĘSTOCHOWIE

KULTURA FIZYCZNA

TOM XIII

NR 2

Częstochowa 2014

Redaktor Naczelny
Eligiusz MAŁOLEPSZY

Redaktorzy naukowi
Joanna RODZIEWICZ-GRUHN, Teresa DROZDEK-MAŁOLEPSZA

Sekretarz redakcji
Arkadiusz PŁOMIŃSKI

Redaktor statystyczny
Paulina UCIEKLAK-JEŻ

Redaktorzy językowi
Dariusz JAWORSKI
Andrzej WĄTROBA

Redaktor Naczelny Wydawnictwa
Andrzej MISZCZAK

Korekta
Dariusz JAWORSKI

Redaktor techniczny
Piotr GOSPODAREK

Projekt okładki
Sławomir SADOWSKI

PISMO RECENZOWANE

Pierwotną wersją periodyku jest publikacja papierowa

Strona internetowa czasopisma
<http://www.wp.ajd.czyst.pl/kultura-fizyczna>

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2014

ISSN 1895-8680

(poprzedni ISSN dla tytułu „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej
w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 1505-4241)

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
tel. (34) 378-43-29, faks (34) 378-43-19
www.ajd.czyst.pl
e-mail: wydawnictwo@ajd.czyst.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
CZĘŚĆ I	
DZIEJE KULTURY FIZYCZNEJ W POLSCE I NA ŚWIECIE	
Renata URBAN	
Amazonki – geneza i rozwój jazdy konnej kobiet w Polsce (do 1939 r.)	13
Waldemar NADOLSKI, Robert KRASOWSKI, Iwona PEZDAN-ŚLIŻ, Marta PRZYDZIAŁ	
Sport saneczkowo-bobslejowy w Zakopanem do 1939 roku	31
Waldemar NADOLSKI, Robert KRASOWSKI, Iwona PEZDAN-ŚLIŻ, Marta PRZYDZIAŁ	
Jewish Accommodations of Summer and Winter Tourism in the Interwar Period	45
Tomasz JUREK	
Polonijna turystyka z Niemiec do Polski w okresie międzywojennym XX wieku	55
Jerzy KAPLON	
Sekcja Narciarska „Watra” Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” w Cieszynie w latach 1920(1921)–1950	71
Julian JAROSZEWSKI, Maciej ŁUCZAK	
Kultura fizyczna w programach Łódzkiego Oddziału Związku Młodzieży Chrześcijańskiej (YMCA) w latach 1920–2002	95
Jerzy URNIAŻ, Marzena JURGIELEWICZ-URNIAŻ	
Działacze społeczni, organizacja, szkolenie i efekty sportowe w piłce nożnej w województwie olsztyńskim (1957–1989)	115
Arkadiusz PŁOMIŃSKI, Eligiusz MAŁOLEPSZY	
Przyczynek do dziejów turystyki narciarskiej w województwie sieradzkim w latach 1975–1998	129
CZĘŚĆ II	
UWARUNKOWANIA ZDROWIA, POSTAWY PROZDROWOTNE, WŁAŚCIWOŚCI MORFOLOGICZNO- -FIZJOLOGICZNE ORGANIZMU W RÓŻNYCH OKRESACH ONTOGENEZY	
Erika CHOVANOVÁ	
The Effect of Manipulative, Movement and Preparatory Sports Games on Correction of Behavior Disorders in Integrated Elementary School Pupils with ADHD	145

Ivan UHER, Anna PILIS, Eva LITAVCOVÁ Functional fitness, Quality of Life and Living in the Moment, Senior Population Study	157
Karol PILIS, Michał ZYCH, Krzysztof STEC, Anna PILIS, Witold JARMOŁOWICZ, Wiesław PILIS, Cezary MICHALSKI, Katarzyna KACZMARZYK Masa ciała a wskaźniki wagowo-wzrostowe otyłych mężczyzn	167
Ryszard ASIENKIEWICZ, Artur WANDYCZ Zróżnicowanie oraz współzależność cech somatycznych i zdolności motorycznych dzieci zamieszkujących środowiska o różnym stopniu zurbanizowania	177
Joanna RODZIEWICZ-GRUHN, Joanna POŁACIK Poziom wybranych cech somatycznych, subiektywnej oceny zdrowia i sprawności fizycznej u studentów Instytutu Kultury Fizycznej i Turystyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie	197
CZĘŚĆ III	
REKREACJA FIZYCZNA I TURYSTYKA	
Daniel BAKOTA Trasy turystyczno-rekreacyjne i dydaktyczne w obrębie Częstochowy na przełomie XX i XXI wieku	215
CZĘŚĆ IV	
BIOGRAMY, DYSKUSJE, POLEMIKI, RECENZJE, PRZEGLĄD WYDAWNICTW, SPRAWOZDANIA	
Piotr RYMARCZYK, Jerzy KOSIEWICZ Filozoficzne i religijne przesłania wychowania fizycznego w starożytnych Indiach ([rec.] Suresh H. Deshpande, <i>Physical Education in Ancient India (From Vedic Period to Early Medieval Period)</i> , Principal Degree College of Physical Education, H.V.P.M., Amravati 2013, ss. 430)	229
Tomasz JUREK [rec.] Stanisław Zaborniak, <i>Z tradycji lekkoatletyki w Polsce w latach 1919–1939</i> (t. 1: <i>Podstawy rozwoju</i> , Rzeszów 2011, ss. 278; t. 2: <i>Powstanie i działalność Polskiego Związku Lekkiej Atletyki</i> , Lublin 2011, ss. 355; t. 3: <i>Zasięg społeczny</i> , Rzeszów 2011, ss. 487; t. 4: <i>Mistrzostwa Polski Mężczyzn w latach 1920–1939</i> , Rzeszów 2012, s. 395; t. 5: <i>Lekkoatletyczne mistrzostwa Polski kobiet w latach 1922–1939</i> , Rzeszów 2012, ss. 256; t. 6: <i>Udział lekkoatletów i lekkoatletek w międzynarodowej rywalizacji sportowej</i> , Rzeszów 2011, ss. 411)	233
Eligiusz MAŁOLEPSZY IV Konferencja Polskiego Towarzystwa Nauk Społecznych o Sporcie	237
Eligiusz MAŁOLEPSZY Daniel BAKOTA, Jubileusz 10-lecia Instytutu Wychowania Fizycznego, Turystyki i Fizjoterapii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie (2004–2014)	243

CONTENTS

Introduction	9
PART I	
THE HISTORY OF PHYSICAL CULTURE IN POLAND AND WORLDWIDE	
Renata URBAN	
Amazons – Genesis and Development of Women Horse Riding in Poland (until 1939)	13
Waldemar NADOLSKI, Robert KRASOWSKI, Iwona PEZDAN-ŚLIŻ, Marta PRZYDZIAŁ	
Sledge-Bobsleigh Sport in Zakopane to 1939	31
Waldemar NADOLSKI, Robert KRASOWSKI, Iwona PEZDAN-ŚLIŻ, Marta PRZYDZIAŁ	
Jewish Accommodations of Summer and Winter Tourism in the Interwar Period	45
Tomasz JUREK	
Tourism of Polish Minority from Germany to Poland during the Interwar Period of the 20 th Century	55
Jerzy KAPLON	
„Watra” Ski Section of the Branch of the Polish Tatra Association “Beskid Śląski” in Cieszyn during the 1920(1921)–1950	71
Julian JAROSZEWSKI, Maciej ŁUCZAK	
Physical Culture in Lodz Division of Young Men’ Christian Association in 1920–2002	95
Jerzy URNIAŻ, Marzena JURGIELEWICZ-URNIAŻ	
Social Activists, Organization, Training and Sport Effects of Football in the Province of Olsztyn (1957–1989)	115
Arkadiusz PŁOMIŃSKI, Eligiusz MAŁOLEPSZY	
Contribution to the History of Ski Tourism in the Province of Sieradzkie in the Years 1975–1998	129
PART II	
DETERMINANTS OF HEALTH, PRO-HEALTH ATTITUDES, MORPHOLOGICAL AND PHYSIOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE ORGANISM AT DIFFERENT PERIODS OF ONTOGENY	
Erika CHOVANOVÁ	
The Effect of Manipulative, Movement and Preparatory Sports Games on Correction of Behavior Disorders in Integrated Elementary School Pupils with ADHD	145

Ivan UHER, Anna PILIS, Eva LITAVCOVÁ Functional Fitness, Quality of Life and Living in the Moment, Senior Population Study	157
Karol PILIS, Michał ZYCH, Krzysztof STEC, Anna PILIS, Witold JARMOŁOWICZ, Wiesław PILIS, Cezary MICHALSKI, Katarzyna KACZMARZYK Body Mass and Mass-Height Indexes in Obese Men	167
Ryszard ASIENKIEWICZ, Artur WANDYCZ Diversity and Interdependence of Somatic and Motor Skills of Children Living in the Areas of Various Degrees of Urbanization	177
Joanna RODZIEWICZ-GRUHN, Joanna POŁACIK Level of Selected Somatic, Subjective Assessment of Health and Physical Fitness of Students of the Institute of Physical Culture and Tourism of JDU Czestochowa	197
PART III	
PHYSICAL RECREATION AND TOURISM	
Daniel BAKOTA Tourist, Recreation and Educational Routes within Częstochowa at the Turn of the 20th and 21st Centuries	215
PART IV	
BIOGRAPHIES, DISCUSSIONS, POLEMICS, REVIEWS, OVERVIEW OF PUBLICATIONS, REPORTS	
Piotr RYMARCZYK, Jerzy KOSIEWICZ [rev.] Suresh H. Deshpande, <i>Physical Education in Ancient India (From Vedic Period to Early Medieval Period)</i> , Principal Degree College of Physical Education, H.V.P.M., Amravati 2013, pp. 430	229
Tomasz JUREK [rev.] Stanisław Zaborniak, <i>Z tradycji lekkoatletyki w Polsce w latach 1919–1939</i> (t. 1: <i>Podstawy rozwoju</i> , Rzeszów 2011, pp. 278; t. 2: <i>Powstanie i działalność Polskiego Związku Lekkiej Atletyki</i> , Lublin 2011, pp. 355; t. 3: <i>Zasięg społeczny</i> , Rzeszów 2011, pp. 487; t. 4: <i>Mistrzostwa Polski Mężczyzn w latach 1920–1939</i> , Rzeszów 2012, pp. 395; t. 5: <i>Lekkoatletyczne mistrzostwa Polski kobiet w latach 1922–1939</i> , Rzeszów 2012, pp. 256; t. 6: <i>Udział lekkoatletów i lekkoatletek w międzynarodowej rywalizacji sportowej</i> , Rzeszów 2011, pp. 411	233
Eligiusz MAŁOLEPSZY IV National Conference of Polish Social Sciences about Sport	237
Eligiusz MAŁOLEPSZY, Daniel BAKOTA 10 th Anniversary of the Institute of Physical Education, Tourism and Physiotherapy of Jan Długosz University in Czestochowa	243

WSTĘP

XIII tom czasopisma „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” ukazuje się w drugim roku edycji periodyku jako półrocznika. W drugim numerze zostały zaprezentowane prace Autorów z różnych ośrodków naukowych krajowych i zagranicznych.

Część I pracy – *Dzieje kultury fizycznej w Polsce i na świecie* – odnosi się do następującej problematyki:

- geneza i rozwój jazdy konnej kobiet w Polsce do 1939 r.;
- sport saneczkowo-bobslejowy w Zakopanem do 1939 r.;
- żydowskie obiekty noclegowe turystyki letniej i zimowej w dwudziestoleciu międzywojennym;
- polonijna turystyka z Niemiec do Polski w okresie międzywojennym XX wieku;
- działalność sekcji narciarskiej „Watra” Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego „Beskid Śląski” w Cieszynie w latach 1920(1921)–1950;
- kultura fizyczna w programach Łódzkiego Oddziału Związku Młodzieży Chrześcijańskiej w latach 1920–2002;
- działacze społeczni, organizacja, szkolenie i efekty sportowe piłki nożnej w województwie olsztyńskim (1957–1989);
- dzieje turystyki narciarskiej w województwie sieradzkim w latach 1975–1998.

W II części – *Uwarunkowania zdrowia, postawy prozdrowotne, właściwości morfologiczno-fizjologiczne organizmu w różnych okresach ontogenezy* – zostały ukazane następujące aspekty:

- wpływ manipulacyjnych, ruchowych i przygotowawczych gier sportowych na poprawę zachowania uczniów integracyjnej szkoły podstawowej cierpiących na ADHD;
- sprawność funkcjonalna i jakość życia w badaniu populacji osób starszych;
- masa ciała a wskaźniki wagowo-wzrostowe otyłych mężczyzn;
- zróżnicowanie oraz współzależność cech somatycznych i zdolności motorycznych dzieci zamieszkujących środowiska o różnym stopniu zurbanizowania;

— poziom wybranych cech somatycznych, subiektywnej oceny zdrowia i sprawności fizycznej u studentów Instytutu Kultury Fizycznej i Turystyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

Część III czasopisma – *Rekreacja fizyczna i turystyka* – zawiera artykuł dotyczący tras turystyczno-rekreacyjnych w obrębie miasta Częstochowy.

W końcowej części – pt. *Biogramy, dyskusje, polemiki, recenzje, przegląd wydawnictw, sprawozdania* – zostały ukazane opinie i informacje o wydawnictwach z zakresu dziejów wychowania fizycznego i sportu w Polsce i na świecie, sprawozdanie z przeprowadzonej we wrześniu 2014 r. w Krakowie IV Ogólnopolskiej Konferencji Polskiego Towarzystwa Nauk Społecznych o Sporcie oraz informacje odnoszące się do Jubileuszu 10-lecia działalności Instytutu Wychowania Fizycznego, Turystyki i Fizjoterapii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

Pragnę złożyć serdeczne podziękowania Recenzentom za cenne, życzliwe uwagi, sugestie i spostrzeżenia podnoszące wartość niniejszego periodyku. Dziękuję za współpracę Autorom publikacji zamieszczonych w czasopiśmie naukowym. Jednocześnie wyrażam nadzieję, że liczba osób zainteresowanych publikowaniem własnych osiągnięć naukowych w kolejnych wydaniach czasopisma „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” się poszerzy.

Eligiusz Małolepszy